

4. Sukhanova, T., & Lysitska, O., 2024. Vplyv motyvuiuchykh i demotyvuiuchykh faktoriv na studentiv u protsesi vyvchennia inozemnoi movy [The influence of motivating and demotivating factors on students in the process of learning a foreign language]. *Suchasni doslidzhennia z inozemnoi filolohii*, 25, 500–508.
5. Khaliavka, L. V., 2021. Rozvytok motyvatsii studentiv nefilolohichnykh spetsialnostei do vyvchennia inozemnoi movy [Development of motivation of students of non-philological specialties to study a foreign language]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 3(198), 64–67.
6. Deci, E.L., & Ryan, R.M., 1985. *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum, 371.
7. Dörnyei, Z., 2001. *Motivational Strategies in the Language Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press, 155.
8. Gardner, R.C., 1985. *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. London: Edward Arnold, 208.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2025-85-93>
УДК 378.141:159.9.072(045)

Ковалькова Тетяна Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2992-922X>

TatianaKovalkova@gmail.com

Снігач Андрій Андрійович,

бакалавр з психології,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2769-5543>

snigach01@gmail.com

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ІНТЕРНАЛЬНОГО ЛОКУСУ КОНТРОЛЮ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто теоретичні засади дослідження взаємозв'язку мотивації та локусу контролю. На основі аналізу наукової літератури було узагальнено погляди науковців щодо мотивації та локусу контролю як стійкої властивості особистості. Теоретично обґрунтовано особливості взаємозв'язку мотивації й локусу контролю особистості. Визначено, що переважання інтернальності, коли інтерналі мотивовані внутрішньо, вони вбачають себе творцями власних успіхів, підвищує результативність та сприяє підвищеній

мотивації до навчання, тоді як екстернальність очікування зовнішніх стимулів, що призводить до поверхневого ставлення до навчання, часто призводить до відсутності належного ставлення до навчання. Обґрунтовано аспекти взаємозв'язку інтернального, що пов'язаний з внутрішньою мотивацією та екстернального локусу контролю, пов'язаного із зовнішньою мотивацією. Проведено емпіричне дослідження взаємозв'язку мотивації і локусу контролю студентів закладів вищої освіти. Обґрунтовано, що студенти з внутрішнім локусом контролю є більш мотивованими до досягнення цілей. Виявлено, що усвідомлення відповідальності за успіхи чи невдачі студентів підвищує навчальну активність, стимулюючи перехід від мотивації уникнення невдач до навчальної мотивації. Виділено основні методи формування локусу контролю та підвищення мотивації студентів закладів вищої освіти. Визначено, що формування інтернального локусу контролю та підвищення мотивації досягається через усвідомлення особистого впливу на результат, прийняття відповідальності, встановлення реалістичних цілей та позитивне підкріплення зусиль, а не лише результату. Окреслено ключові методи формування інтернального локусу контролю, що включають навчання рефлексії, надання автономії і вибору, психологічну підтримку і розвиток самооцінки. Виділено методи підвищення мотивації, якими є встановлення цілей (SMART), похвала за процес, а не результат, створення позитивної атмосфери, морально-психологічне стимулювання.

Ключові слова: мотивація; локус контролю; студент; заклад вищої освіти.

1. ВСТУП / INTRODUCTION.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасне суспільство характеризується високим рівнем психоемоційних навантажень на особистість, що особливо гостро виявляється у період навчання в закладах вищої освіти. Педагогічна взаємодія «викладач – студент» у ЗВО базується на гуманізації та партнерстві й спрямована на досягнення цілей освітнього процесу, саморозвитку студентів та активного навчання через діалог. Ефективна організація навчання включає формування професійних компетентностей здобувачів та їхньої творчої діяльності. Підвищення мотивації до навчання та формування інтернального локусу контролю у студентів стає особливо важливою проблемою в умовах інтенсифікації освітнього процесу, необхідності одночасного опанування здобувачами великих об'ємів інформації, також із-за поєднання навчання з трудовою діяльністю.

Мотивація до навчання студентів базується на поєднанні внутрішніх прагнень, таких як знання чи самореалізація, а також зовнішніх факторів, наприклад, отримання диплому, влаштування кар'єри. Якщо студент має усвідомлену мету, що поєднується з практичною значущістю отриманих знань – це стимулює активність і ефективність навчання підвищується. Базові складові мотивації до навчання – це внутрішня мотивація та зовнішня мотивація. Завдяки внутрішній мотивації відчувається бажання вчитися заради самого навчального процесу, спостерігається інтерес здобувачів до предмету, а також прагнення до професійного зростання та

самореалізації. Навчання задля зовнішніх винагород як-от отримання диплому, високих оцінок, кар'єрних можливостей, впливу батьків чи соціальна престижність професії – це зовнішня мотивація до навчання. Факторами підвищення мотивації до навчання можуть стати: практична спрямованість, тобто розуміння того, яким чином отримані знання можна застосувати у майбутній професійній діяльності; активні методи, тобто використання інтерактивних рольових ігор чи моделювання реальних ситуацій; комунікація, як-от взаємодія викладача зі студентами. Ці чинники дозволяють створити позитивний психологічний клімат, тим самим підвищуючи ефективність в освітньому процесі.

Під час формування інтернального локусу контролю відбувається усвідомлення власної відповідальності за свої успіхи чи невдачі, що підвищує навчальну активність, стимулюючи перехід від мотивації до уникнення невдач до важливої професійно-навчальної мотивації. Аспектами формування інтернальності студентів виступають усвідомлення відповідальності, бо інтернали можуть вважати результати своєї праці вдалими із-за своїх зусиль і здібностей, а не обставин зовнішнього середовища; наступним аспектом є підвищення мотивації, так як замість уникнення поганої оцінки чи критики формується внутрішня потреба здобувача у професійному розвитку; активна позиція студента, бо інтернальний локус контролю співвідноситься з високою навчальною активністю, а також ініціативністю та стійкістю перед навантаженнями і труднощами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мотивація є поняттям дуже складним та багатогранним. Для виявлення взаємозв'язку між локусом контролю та мотивацією науковцями було проведено багато досліджень. Теорія соціального наuczіння Джуліана Роттера [8] пояснює поведінку людини як результат взаємодії особистості з оточуючим середовищем, увага приділена когнітивним процесам, очікуванням та цінностям підкріплень. Поняття мотивації та локусу контролю вивчалися такими вченими: Бар-Зохар, Д. Бар-Тал, Ф. Герцберг, Д. Локвуд, А. Колот, А. Маслоу, В. Мак-Дугалл, Д. МакКлелланд, С. Ноель, Д. Роттер, М. Савчин, Б. Скіннер, Е. Торндайк, Д. Уотсон, К. Халл, Д. Чарльстон, Д. Шапіро та ін.

А. Френсіс зазначив в своїй роботі, що Дж. Роттер вперше охарактеризував ідею локусу контролю. Вчений бачив локус контролю як неначе спектр, по боках якого знаходяться внутрішній і зовнішній контроль особистості [12]. М. Савчин визначає локус контролю як рису, що поєднує в собі відповідальність, сенс життя людини, її підготовленість до активності і навіть самоповагу [8].

Науковцями досліджувалася мотивація студентів в умовах стресу та війни [2; 4; 6], мотивація студентів до вивчення іноземної мови [1; 3]. У науковій літературі відображено роботи вчених, що досліджували взаємозв'язок локусу контролю з самооцінкою, свідомістю, соціальною відповідальністю [5; 9; 14]. І. Шмідзен та І. Юхименко наголошують на тому, що локус контролю пов'язаний з впевненістю людини у своїх здатностях впливати на життя [17]. В. Найчук і Н. Лесніченко вважають, що локус контролю відповідає за успішність та зрілість особистості, адже пов'язаний з тим, що людина відчуває свою відповідальність за власне життя [7]. Наприклад, Д. Бар-Тал і Бар-Зохар вивчали взаємозв'язок локусу контролю та досягнень. На їх думку, внутрішній локус контролю може позитивно впливати на мотивацію до навчання [11]. А. Шейхі Фіні й М. Юсефзаде [16] також виявили значний зв'язок між мотивацією досягнення та локусом контролю. Дослідження взаємозв'язку локусу контролю та

мотивації досягнень показують, що люди з інтернальним локусом контролю частіше досягають вищих результатів у навчанні, оскільки беруть відповідальність на себе, тоді як люди з екстернальним локусом контролю схильні покладатися радше на обставини.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті. Метою статті є обґрунтування підвищення мотивації до навчання та формування інтернального локусу контролю студентів закладів вищої освіти. **Завдання:** теоретично обґрунтувати зв'язок між мотивацією та локусом контролю, описати методи формування інтернального локусу контролю та підвищення мотивації до навчання у здобувачів закладів вищої освіти.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Емпіричне дослідження зі студентами з 10 різних університетів, переважно з Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, було проведене А. Снігачем [10]. Згідно з проведеним емпіричним дослідженням більшість студентів вбачають причину своєї поведінки не в самому собі, не у власних діях, а у зовнішньому оточенні. Хоча більшість здобувачів думають, що невдачі зумовлені їхніми діями. Виявлено високий рівень інтернальності у сфері сімейних стосунків, де студенти беруть на себе відповідальність за події, вважаючи їх результатом власних дій, а не зовнішніх обставин, що свідчить про активну позицію здобувачів у формуванні сімейного мікроклімату та віру в здатність впливати на стосунки з оточуючими. У виробничих відносинах респонденти вважають, що зовнішні обставини значним чином впливають на роботу та кар'єру, що відображає екстернальний локус контролю. Це означає перекладання відповідальності за успіхи чи невдачі на зовнішні чинники, а не на власні зусилля замість визнання помилок, звинувачуючи обставини, події життя, інших людей, що заважає вчитися на своєму досвіді та змінювати власне життя. Це є протилежністю особистій відповідальності, яка передбачає визнання помилок та пошук рішень. Відповідальне ставлення означає особистісне позитивне ставлення, при якому людина усвідомлює цілі та готова до подолання перешкод.

Мотивація спонукає, а відповідальність структурує діяльність. Мотивація відіграє ключову роль у формуванні та направленні поведінки особистості, в той же час методами стимулювання навчання можуть бути комунікативна атака, доведення та переконання, делегування, сугестія, подолання перешкод, закріплення гарного враження. Мотивація до навчання є спрямовуючою, регулюючою і активізуючою діяльністю здобувача вищої освіти. На думку Джуліана Роттера, локус контролю – це стійка властивість людини, яку особистість формує під час соціалізації [15]. Підвищення мотивації до навчання та формування внутрішнього локусу контролю відбувається через психологічні тренінги, інтерактивні методи навчання, а також при встановленні чітких особистісних цілей та розвитку відповідальності за результати. Ефективним є діагностика та формування вміння студентів пов'язувати успіхи з їхніми власними зусиллями. Основними методами формування локусу контролю та підвищення мотивації є наступні: активні методи навчання, а саме використання кейс-методів, ділових ігор та дискусій; психологічні тренінги, що спрямовані на перехід від зовнішнього до внутрішнього локусу контролю; інтерактивні технології,

використання різноманітних відеоуроків, віртуальних екскурсій чи ігор; визначення особистісних цілей; рефлексія результатів, аналіз власних помилок і досягнень; зворотний зв'язок; перехід від екстернальності до інтернальності, тобто заохочення студентів брати відповідальність за свої успіхи та невдачі; орієнтація на власні цілі, фокусування навчального процесу на набутті знань, що необхідні для професії; самостійність, залучення до навчання, прийняття рішень та фокусування на зусиллях. Ці підходи зможуть допомогти студентам стати більш суб'єктивними, активними та впевненими у здатності впливати на свою академічну успішність.

Педагог має обробляти та засвоювати великі обсяги інформації, опановувати нові навчальні засоби та технології, а також справлятися зі значним комунікативним та емоційним навантаженням для формування особистості студентів [13]. Формування мотивації в освітньому процесі – це створення психолого-педагогічних умов (ситуації успіху, цікавий контент, практична значущість), що спонукають студентів до активної пізнавальної діяльності, саморозвитку та відповідального ставлення до навчання. Ключовими методами є особистісно зорієнтований підхід, використання інтерактивних методів (ігри, проекти) та емоційна підтримка. До основних шляхів формування мотивації належать: практична спрямованість, тобто пояснення, як знання застосовуються у житті та зв'язок теоретичного матеріалу з практичним; створення ситуації успіху, бо завдання мають бути посильними і цікавими; активні методи навчання, такі як використання дидактичних ігор, проектів, групової роботи та евристичних бесід; варто створювати відповідне емоційне середовище, підтримку, відсутність критики, використовувати гумор; цілепокладання, ставити реалістичні цілі, формувати довгострокову перспективу; індивідуалізацію, врахувати інтереси кожного студента, хвалити за зусилля, а не лише за результат. Отже, формування мотивації – це безперервний процес, що вимагає від педагога використання різноманітних методів для стимулювання бажання вчитися.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Підвищення мотивації та формування внутрішнього локусу контролю у студентів досягається через розвиток відповідальності за результати навчання, встановлення професійних цілей та використання інтерактивних методів навчання. Основними методами формування інтернального локусу контролю є: прийняття відповідальності, тобто виховання розуміння зв'язку між діями та їхніми наслідками, а не звинувачення зовнішніх обставин; рефлексія діяльності, аналіз власних помилок та успіхів; надання автономії та вибору, здатність приймати виважені рішення, що може підвищувати інтернальність; створення ситуацій успіху, що сприяє вірі у власні сили та здатність контролювати події. Методами підвищення мотивації є наступні: встановлення цілей (SMART), формування чітких та досяжних цілей; похвала за процес, а не результат, оскільки підтримка зусиль формує внутрішню мотивацію; створення позитивної атмосфери, забезпечення психологічного комфорту, де помилка сприймається як досвід; морально-психологічне стимулювання, тобто підтримка, визнання досягнень, повага та довіра; практична значущість: демонстрація того, яким чином знання, уміння та навички зможуть використовувати студенти в реальному житті. Студенти з внутрішнім локусом контролю краще мотивовані, оскільки розуміють, що їхні знання та професійний успіх залежать від них самих, а не від

зовнішніх чинників. Тому педагогічні заходи для підвищення мотивації та формування інтернального локусу контролю мають базуватися на тому, щоб студенти усвідомлювали особистісну відповідальність за результати навчання, ставили реалістичні цілі, розвивали внутрішній інтерес до пізнання та брали активну участь у прийнятті рішень, що передбачає перехід від зовнішнього примусу до самоорганізації.

Формування студентської мотивації до навчання відбувається через поєднання пізнавальних, емоційних та соціальних методів, що перетворюють навчання на цікавий процес. Основними методами виступають використання ситуацій успіху чи проблемних ситуацій, ігрових технологій, проектної діяльності, діяльнісний підхід та демонстрацію практичного застосування знань.

Педагогічна цінність підвищення мотивації до навчання та внутрішнього локусу контролю полягає у формуванні проактивної самостійної особистості, що забезпечує відчуття відповідальності за результати навчання, а також стійкість до невдач та прагнення до саморозвитку, що є ключовим для успішної освіти та особистісного зростання студентів. Підвищення мотивації та внутрішнього локусу контролю у студентів ЗВО дозволяє викладачам перейти від формального викладання до партнерства, підвищуючи успішність та професійну самореалізацію здобувачів, що перетворює навчання на саморозвиток. В освітніх програмах підвищення мотивації студентів до навчання досягається із-за переходу від пасивного навчання до активного залучення через педагогічний коучинг, впровадження інтерактивних методів (диспути, брейнстормінг), використання сучасних цифрових технологій.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Гриценко, В., Ясинська, Т., 2022. Активізація мотивації студентів до вивчення іноземної мови. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*, 4(141), 19-26. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2022-4-3>.

2. Коваль, О. М., Кучер, Н. В., 2022. Особливості навчальної мотивації студентів в умовах воєнного стану в Україні. *Освіта і розвиток обдарованої особистості*, 11(86), 67-73.

3. Костик, Є., 2023. Формування мотивації до вивчення іноземної мови у здобувачів закладів вищої освіти на нефілологічних факультетах. *Теоретична і дидактична філологія*, 36, 47-55. DOI: <https://doi.org/10.31470/2309-1517-2023-36-47-55>.

4. Кочубей, О., 2023. Мотиваційна криза студентства в умовах війни: емпіричний аналіз. *Психологічний журнал*, 4(38), 61-68.

5. Магда, В.А., 2010. Особливості взаємозв'язку мотивації вибору професії рятувальника і локусу контролю особистості та їх вплив на розвиток професійної деформації працівників МНС. *Проблеми екстремальної та кризової психології*, 7, 310-319.

6. Марущак, Г., 2022. Особливості мотивації студентів в умовах тривалого стресу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 3, 112-117.

7. Найчук, В., Лесніченко, Н., 2020. Локус-контролю в психологічних дослідженнях. *Наука і навчальний процес: матеріали XIX звітної науково-практичної конференції*. Вінниця, 51-55.

8. Савчин, М.В., 2008. Психологія відповідальної поведінки: [монографія]. Савчин М.В. Івано-Франківськ: Місто НВ, 280.

9. Сагань, І. А., 2007. Теоретичний аналіз поняття соціальної відповідальності. *Актуальні проблеми психології. Т. 1: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія*, 19. За ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. Київ: Наук. світ., 134-139.
10. Снігач, А. А., 2024. *Взаємозв'язок мотивації та локусу контролю студентів*. Кваліфікаційна бакалаврська робота. Київ, 50. Доступно: <<https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b9934990-80f9-4e8c-9025-a4271a482ab0/content>>.
11. Bar-Tal, D., & Bar-Zohar, Y., 1977. The relationship between perception of locus of control and academic achievement: Review and some educational implications. *Contemporary Educational Psychology*, 2(2), 181-199.
12. Francis, A. J. P., 2020. *Locus of control*. *Encyclopedia of psychology and religion* (1369–1370). Springer International Publishing. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-24348-7_225.
13. Kovalkova, T., Savchenko, O., Korvat, L., Lovochkina, A., Kalishchuk, S., & Yelina, M., 2022. Personal Values as Regulators of Teacher Burnout. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 22(16), 51-62. DOI: <https://doi.org/10.33423/jhetp.v22i16.5600>.
14. Lefcourt, H. M., 1976. *Locus of control: current trends in theory and research*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates; New York: Halsted Press Wiley, 211.
15. Rotter, J.B., 1975. Some problems and misconceptions related to the construct of internal versus external control of reinforcement. *J. of Consulting and Clinical Psychology*, 43, 56-67.
16. Sheikhi Fini, A. A., & Yousefzadeh, M., 2011. Survey on relationship of achievement motivation, locus of control and academic achievement in high school students of Bandar Abbas (Iran). *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 30, 866-870.
17. Shmidzen, I. Y., & Yukhymenko, I. V., 2021. Theoretical aspects of deciding the motive for controlling the locus of control. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Psychology*, (1), 36–39. DOI: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.1.8>.

INCREASING MOTIVATION TO STUDING AND FORMATION OF STUDENTS' INTERNAL LOCUS OF CONTROL IN THE INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Tetiana Kovalkova,

PhD (Pedagogical Sciences), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy and Psychology,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,
Kyiv, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2992-922X>

TatianaKovalkova@gmail.com

Andrii Snigach,

Bachelor in Psychology,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,
Kyiv, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2769-5543>

snigach01@gmail.com

Abstract. The article examines the theoretical foundations of research on the relationship between motivation and locus of control. Based on the analysis of

scientific literature, the views of scientists regarding motivation and locus of control as a stable personality trait are summarized. The peculiarities of the relationship between motivation and the locus of control of the individual are theoretically substantiated. It has been determined that the predominance of internality, when internals are internally motivated, they see themselves as the creators of their own successes, increases performance and contributes to increased motivation to learn, while externality, the expectation of external stimuli, which leads to a superficial attitude towards learning, often leads to a lack of proper attitude towards learning. The aspects of the relationship between the internal, which is associated with intrinsic motivation, and the external locus of control, which is associated with extrinsic motivation, are substantiated. An empirical study of the relationship between motivation and locus of control among students of higher education institutions was conducted. It is proven that students with an internal locus of control are more motivated to achieve goals. It has been found that the awareness of responsibility for students' successes or failures increases learning activity, stimulating the transition from failure avoidance motivation to learning motivation. The main methods of formation of locus of control and increasing the motivation of students of higher educational institutions are highlighted. It has been determined that the formation of an internal locus of control and increased motivation is achieved through awareness of personal influence on the result, acceptance of responsibility, setting realistic goals and positive reinforcement of efforts, not just the result. Key methods for formation an internal locus of control are outlined, including teaching reflection, providing autonomy and choice, psychological support and development of self-esteem. Methods for increasing motivation are highlighted, such as setting goals (SMART), praising the process rather than the result, creating a positive atmosphere, moral and psychological stimulation.

Keywords: motivation; locus of control; student; institution of higher education.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Hrytsenko, V., & Yasynska, T., 2022. Aktyvizatsiia motyvatsii studentiv do vyvchennia inozemnoi movy [Activating students' motivation to study a foreign language]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho*, 4(141), 19-26. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2022-4-3>.
2. Koval, O. M., & Kucher, N. V., 2022. Osoblyvosti navchalnoi motyvatsii studentiv v umovakh voiennoho stanu v Ukraini [Peculiarities of students' academic motivation under martial law in Ukraine]. *Osvita i rozvytok obdarovanoi osobystosti*, 11(86), 67–73.
3. Kostyk, Ye., 2023. Formuvannia motyvatsii do vyvchennia inozemnoi movy u zdobuvachiv zakladiv vyshchoi osvity na nefilolohichnykh fakultetakh [Formation of motivation to study a foreign language among students of higher education institutions at non-philological faculties]. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia*, 36, 47-55. DOI: <https://doi.org/10.31470/2309-1517-2023-36-47-55>.
4. Kochubei, O., 2023. Motyvatsiina kryza studentstva v umovakh viiny: empirychnyi analiz [Motivational crisis of students in wartime: empirical analysis]. *Psykhologichnyi zhurnal*, 4(38), 61-68.

5. Mahda, V.A., 2010. Osoblyvosti vzaiemozviazku motyvatsii vyboru profesii riatuvalnyka i lokusu kontroliu osobystosti ta yikh vplyv na rozvytok profesiinoi deformatsii pratsivnykiv MNS [Peculiarities of the relationship between the motivation for choosing the profession of a rescuer and the locus of personal control and their influence on the development of professional deformation of employees of the Ministry of Emergency Situations]. *Problemy ekstremalnoi ta kryzovoi psykholohii*, 7, 310-319.
6. Marushchak, H., 2022. Osoblyvosti motyvatsii studentiv v umovakh tryvalooho stresu [Peculiarities of students' motivation in conditions of prolonged stress]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*, 3, 112-117.
7. Naichuk, V., & Liesnichenko, N., 2020. Lokus-kontroliu v psykholohichnykh doslidzhenniakh [Locus of control in psychological research]. *Nauka i navchalnyi protses: materialy XIX zvitnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Vinnytsia, 51-55.
8. Savchyn, M.V., 2008. Psykholohiia vidpovidalnoi povedinky [Psychology of responsible behavior]: [monohrafiia]. Savchyn M.V. Ivano-Frankivsk: *Misto NV*, 280.
9. Sahan, I. A., 2007. Teoretychnyi analiz poniattia sotsialnoi vidpovidalnosti. Aktualni problemy psykholohii [Theoretical analysis of the concept of social responsibility. Current problems of psychology]. T. 1: *Orhanizatsiina psykholohiia. Ekonomichna psykholohiia. Sotsialna psykholohiia*, 19. Za red. S. D. Maksymenka, L. M. Karamushky. Kyiv: Nauk. svit., 134-139.
10. Snihach, A. A., 2024. *Vzaiemozviazok motyvatsii ta lokusu kontroliu studentiv* [The relationship between motivation and locus of control of students]. Kvalifikatsiina bakalavraska robota. Kyiv, 50. Dostupno: <<https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b9934990-80f9-4e8c-9025-a4271a482ab0/content>>.
11. Bar-Tal, D., & Bar-Zohar, Y., 1977. The relationship between perception of locus of control and academic achievement: Review and some educational implications. *Contemporary Educational Psychology*, 2(2), 181-199.
12. Francis, A. J. P., 2020. *Locus of control*. *Encyclopedia of psychology and religion* (1369–1370). Springer International Publishing. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-24348-7_225.
13. Kovalkova, T., Savchenko, O., Korvat, L., Lovochkina, A., Kalishchuk, S., & Yelina, M., 2022. Personal Values as Regulators of Teacher Burnout. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 22(16), 51-62. DOI: <https://doi.org/10.33423/jhetp.v22i16.5600>.
14. Lefcourt, H. M., 1976. *Locus of control: current trends in theory and research*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates; New York: Halsted Press Wiley, 211.
15. Rotter, J.B., 1975. Some problems and misconceptions related to the construct of internal versus external control of reinforcement. *J. of Consulting and Clinical Psychology*, 43, 56-67.
16. Sheikhi Fini, A. A., & Yousefzadeh, M., 2011. Survey on relationship of achievement motivation, locus of control and academic achievement in high school students of Bandar Abbas (Iran). *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 30, 866-870.
17. Shmidzen, I. Y., & Yukhymenko, I. V., 2021. Theoretical aspects of deciding the motive for controlling the locus of control. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Psychology*, (1), 36–39. DOI: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.1.8>.